

ВІН ЛЮБИВ НАС УСІХ, ТА НАЙБІЛЬШЕ ЛЮБИВ УКРАЇНУ...

Похання жертв злочину гітлерівців українською і чеською громадою у день 62-ої річниці Малинської трагедії спонукало вкотре зануритися в історію цього страхіття, а приводом стала приватна розмова із млинівчанами – батьком і сином, Василем і Володимиром Поліцаками. Яке вони мають відношення до Малинської трагедії? – про це даліше.

Відомо, що 13 липня 1943 року у пекельних муках живцем згоріли у вогні малинського страхіття 843 людини: чоловіки, жінки, діти – люди різних національностей і різного віку. Цього ж дня у бою з переважними силами гітлерівських карателів загинуло 18 вояків Української Повстанської армії, котрі кинулися рятувати малинців, але у нерівному двобої склали свої голови. Нині на меморіальному комплексі у Малині жертви фашистського шабашу знайшли вічний спочинок.

П'ять десятиліть у пам'яті народній пульсували імена отих вісімнадцяти повстанців. І лише 1993 року з'ясувалося, що після смертельної сутички з ворогом дивом дивним залишився пораненим, але живим дев'ятнадцятий вояк – Василь Онищук. Про свої життєві поневіряння і про незабутній поєдинок із фашистськими зайдами 13 липня 1943 року Василь Віцентійович розповів через півстоліття після трагедії, коли прибув у незалежну Україну з далекої Австралії у 1993 році. Оповідь про митарства Василя Онищука слухав і його двоюрідний брат Василь та племінник Володимир Поліцаки. Доповнюючи один одного, вони повідали ось таку історію.

У ЗАТИШКУ НІМЕЦЬКИХ КОЛОНІСТІВ

Василь Онищук народився у селі Корито (нині Привітне) у 1922 році. Мабуть, під нещасливою зіркою прийшов він у цей світ, бо вже у ранньому дитинстві доля жорстоко позбитувалася над ним: упродовж кількох років одне за одним відійшли у потойбіччя мама і батько, тож Василь сповна назвав сирітських поневірянь.

Та світ не без добрих людей. У Коритах мешкали німецькі колоністи. За шкільною партою Василь здружився із хлопчиком-ровесником із родини колоністів. Причому їхні товариські стосунки були настільки щирими, що на запрошення батьків свого друга Василько перебрався жити у цю сім'ю, де в домашній атмосфері поволі гоїлися рани, завдані раннім сирітством. А коли у другій половині тридцятих років минулого століття колоністи зібралися на батьківщину, то з Волині на захід поїхав і Василь Онищук, адже до хлопця у сім'ї ставилися як до кривого родича, і він тут одержав сімейний затишок.

На батьківщині Гете і Шіллера Василь разом зі своїм німецьким побратимом навчався у школі, здобували фах. А згодом уродженця Корит призвали у німецьку армію...

У 1942 році Василь побував у відпустці у рідному селі. Після «урльопу» на млих і любих теренах славної Волині знову відправився до місця служби. У зв'язку з тим деякі недобророзумники можуть дорікнути: мовляв, щирий українець прийшов в обози гітлерівських зайд, щоб тут встановлювати «новий порядок». Розчарую опонентів: подальші життєві кроки Василя Онищука спростовують будь-які закиди у його колаборанстві чи зрадничстві.

У БОРНІ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ

У 1943 році Онищук знову приїхав у село у відпустку. Тоді на Волині набирив обертів повстанський рух проти гітлерівських загарбників. У лісах навколо Корит теж отаборилися українські партизани. Не дивно, що зустрівши людину у німецькій військовій формі, вони вирішили її вбити. Однак швидко зрозуміли, що мають справу не з гітлерівцем, а з українцем, тернисті життєві шляхи якого привели на чужину і там змушений був підкоритися її законам, наступати на горло власній пісні, хоча межу власного сумління не переступав.

Одне слово, оті лісові перемовини закінчилися тим, що Василь Онищук поповнив стрій повстанців. Інакше й бути не могло.

– Хлопці! Хіба ж я не українець?! – оті слова стали чи не найвагомішою перепусткою і рекомендацією у підпілля.

Аби забезпечити родину прийомних батьків у Німеччині, довелося розграти конспіративний маскарад. У лісі пролунало кілька пострілів. А невдовзі оці стрілянину у небо дядько Василя – Євдоким Осипчук у селі перевтілює у жахливу історію. Мовляв, у лісі за Кудитами зустріли Василя бандерівці і вбили.

У підрозділі УПА Василю доручили відповідати за стройовий вишкіл партизан. Це лише хвороблива радянська пропаганда зображала бандерівців стихійним збіговиськом головорізів, насправді ж це була

Володимир (ліворуч) і Василь Поліцаки із сином та онуком Мар'яном у Малині на могилі 18 повстанців.

добре організована і вишколена сила. Втім, всілякі кон'юктурні заідеологізовані небиліці про боротьбу повстанців з фашистськими і більшовицькими окупантами залишу на совісті їх авторів.

Отож у липні 1943 року у Василя Онищука клопотів вистачало. Повстанські загони рейдували на Полісся, тож у лісі біля П'яння, де знаходився штаб повстанців, бойове завдання виконували лише 29 вояків. 13 липня зв'язковий приніс у штаб тривожну вістку: численний загін гітлерівців у Малині мародерствує, а кілька сот людей зігнали у місцеву церкву. Відтак розпочався відлік Малинської трагедії, про яку згодом дізнається весь світ.

Командир загону УПА послав у розвідку два вояки, щоб уточнили чисельність німецького підрозділу і з'ясували, що відбувається у Малині. Однак розвідники у розташування партизан не повернулися. Тоді командир вирішує: чекати ніколи! Посеред білого дня дев'ятнадцять повстанців достиглими житами стали пробиратися у Малин. Мабуть, цього вікопомного дня фортуна геть відвернулася від українців і віддала їх на відкуп лихій долі: треба ж такому статися – у житах партизанів угледів кінний німецький патруль!

На перестрілку у хлібах зреагував військовий підрозділ у Малині. Зайдам довелося відволіктися від варварської розправи над мирними жителями і виступити проти бійців УПА. Викотивши протипіхотні гармати, вони влаштували цергове кровополиття. Перед переважними силами ворога українські партизани не капітулювали, проте усі загинули у смертельному куле-осколочному вихорі.

Як з'ясувалося, після цього бою важко поранені залишилися два вояки.

– Достріль, Василю! – вимолював в Онищука смерті один з побратимів. А за кілька хвилин він спрямував собі кулю у скроню. Уже й Василь готувався застрілитися, але в останню мить якась невидима сила відвела руку від зброї. А, може, завадили зосередитися на самостраті голоси гітлерівців, котрі вирушили на «зачистку» поля бою. Один з них, угледівши пораненого партизана, полоснув по ньому чергою зі «шмайсера». Кулі вп'ялися у груди українця.

– Що ти робиш? – по-німецьки звернувся Василь до потенційного вбивці. Мабуть, ота фраза і врятувала йому життя.

Отямився Василь у Луцьку у військовому шпиталі. Тут зрозумів, що фашисти хочуть його поставити на ноги, а тоді допитати. Звісно, така перспектива не влаштувала бранця і він став обміжковувати, як втекти з шпиталю. Про свій намір повідомив санітарці – місцевій дівчині. Зрозуміло, що Василь ризикував, адже у разі зради вибратися на волю було проблематично. Однак розрахунок невільника базувався на тому, що він сподобався дівчині. І закохана українка виконала домовленості: принесла хлопцеві одягу і той одного Божого дня подався світ за очі...

Закінчення на 5 сторінці.

ВІН ЛЮБИВ НАС УСІХ, ТА НАЙБІЛЬШЕ ЛЮБИВ УКРАЇНУ...

Закінчення. Початок на 3 сторінці.

НА ВОЛИНЬ – З АВСТРАЛІЇ!

Із Луцька шлях втікача проліг у Здолбунів. Звідти повернувся на рідні терени, де продовжував боротьбу у загоні УПА. Весною 1944-го, коли радянські війська ввійшли у Ярославичі, Василь з Торговиці перебирається у Берестечко, де його затримали «совєти»: мова була короткою, як і вердикт:

- Ты - бандєровец! Завтра расстреляем!

У душевних муках перед стратою Василь прощався з білим світом, і навіть біль від завданих визволителями травм не відволював від сумних роздумів.

Очевидно, тоді ще рано було повстанцю у гості до Бога, бо під час бою радянські воїни розбіглися, забувши про свого бранця.

Однак довелося Василю потрапити із вогню в полум'я: тепер фашисти навішували йому ярлик «советського диверсанта» і збиткувалися над 22-річним парубком. Згодом воєнні дороги через Львів, Чехію знову привели українця в Німеччину, де разом із десятками тисяч «остарбайтерів» із різних країн Європи пізнав гіркоту невільницької праці.

Табір, у якому застала його звістка про закінчення війни, визволили американці. Так сталося, що Василь влаштувався водієм американського полковника – стала у пригоді професія, здобута у Німеччині ще до війни.

Однак думка про повернення в Україну не полишала колишнього повстанця.

На Нюрнберзький процес Василь також доставляв полковника. І доки той перебував на суді у службових справах, водій мав змогу спілкуватися з такими ж хлопцями, як сам, з інших країн. Якось розговорився з радянським солдатом і поцікавився у нього, як там «на родине».

- Хреново! Тримайся подальше цієї «родини»!

Після цієї розмови Василь остаточно вирішив не повертатися у ріднокрай. Одружився з німкенєю, а коли у п'ятдесятих роках минулого століття набирали військовослужбовців для контингенту американських військ в Австралії, то виявив бажання перебратися туди. Там виховав трьох синів, дочекався пенсії. Щоправда, біда навідалася у родину українця і за морями-океанами: в автокатастрофі загинув один із синів Оницюка.

У гості на рідну Україну повернувся через півстоліття. Упродовж п'яти десятиків літ марив батьківським краєм, але розумів: доки там правлять бал КПРС та її бойовий загін – КДБ, про повернення додому можна лише мріяти. Коли ж Україна вибралася з пут імперського ярма і жовто-блакитне знамено окреслило подальшу її ходу у світовому співтоваристві, лише тоді наважився прибути на землю свого дитинства. І одна з найперших стежинок пролягла на меморіальний комплекс жертвам Малинської трагедії, де у глибокій скорботі схилив голову і над могилою побратимів-повстанців...

Віталій ТАРАСЮК.